

2. Zapf, W. (Hrsg) Theorien des soziale Wandels // Konrady, K.O. et. Al (Hrsg.): Neue wisstn schaftlinche Bibliothek; Soziologie, Bd.31: Königstein/Ts.: Verlagsgr. [Text] / W. Zapf. Athenäum, Hain, 4. Aufl., 1979. – 534 s.
3. Головаха Євген, Горбачик Андрій, Паніна Наталія Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження [Текст] / Євген Головаха, Андрій Горбачик, Наталія Паніна. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – 142 с. – ISBN 966-02-4170-4.
4. Головаха Є., Паніна Н. Українське суспільство 1992-2008: Соціологічний моніторинг [Текст] / Є. Головаха, А. Горбачик, Н. Паніна. – К., 2008. – 85 с. – ISBN 978-966-02-4931-8.
5. Рюшемайер Д., Эванс П. Государство и экономические преобразования: к анализу условий эффективного государственного вмешательства [Текст] / Д. Рюшемайер, П. Эванс; перевод. Г. Б. Юдин // Электронный журнал "Экономическая социология", 2011. – Т.12. – № 3 – С. 54–84. – ISBN 1726-324.
6. Moor, B. Moral Aspects of Economic Growth, and Other Essays (The Wilder House Series in Politics, History, and Culture), Cornell University Press, Ithaca, [Text] / B. Moor. NY, 1993. – ISBN 0801433762.
7. Moor, B. Moral Purity and Persecution in History, Princeton University Press, Princeton, Text] / B. Moor. NJ, 2000. – ISBN 0691049203.
8. Макеев С.А. Метаморфоз социальной структуры [Текст] / С. А. Макеев // Проблемы розвитку соціологічної теорії: соціальна інтеграція та соціальні нерівності в контексті сучасних суспільних трансформацій: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції / Соціологічна асоціація України; Факультет соціології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Інститут соціології НАН України; під заг. ред. Куценко О.Д., Судакова В.І. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – С.11-17.
9. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке [Текст] / А. Пшеворский, пер. с англ. под ред. проф. Бажанова В.А. – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2006. – 319 с. – ISBN 5-8243-0054-2.
10. O'Donnell G., Schmitter P. C. Transition from Authoritarian. Tentative Conclusions about Uncerta in Democracies [Text] / G. O'Donnell, P. C. Schmitter. – Baltimore; London: JohnsHopkinsUniversityPress, 1986. – 96 с.
11. Beume, K. v., Offe, C. (Hrsg.) Politische Theorien in der Ära der Transformation//Vorstand der Deutschen Vereinigung für Politische Wissenschaft (Hrsg.): Politische Vierteljahresschrift PVS, Sonderheft 26/1995. [Text] / K. Beume, C. (Hrsg.) Offe. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1996. – 389 s.
12. Куценко О.Д. Теоретическая модель самоорганизации в понимании социальной трансформации [Текст] / О.Д. Куценко // Проблемы розвитку соціологічної теорії: Наукові доповіді і повідомлення першої Всеукраїнської соціологічної конференції / Соціологічна асоціація України, Інститут соціології НАН України; М.О.Шульга (наук.ред.) та ін. – К., 2001. – С.78, С.76-80. – ISBN 966-02-1969-5.

УДК 316.733

Яворська Є.Ф.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, аспірантка

КРИЗА ЗАХІДНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЗАНЕПАД ПРОСВІТНИЦЬКОЇ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ

Дана стаття присвячена історико-теоретичному аналізу концепцій, які аналізують кризу західної культури в період радикальних ціннісних трансформацій в індустріальному суспільстві.

Ключові слова: криза європейської культури, еліта, масова культура.

Данная статья посвящена историко-теоретическому анализу концепций, которые анализируют кризис западной культуры в период радикальных ценностных трансформаций в индустриальном обществе.

Ключевые слова: кризис европейской культуры, элита, массовая культура

The article is dedicated to historical-theoretical analysis of conceptions that investigate the crisis of western culture in a period of a powerful transformations of values in industrial society.

Keywords: crisis of evropean culture, elite, mass culture

Актуальність дослідження. Пік розвитку індустріальної економіки, з її наднаціональним, глобальним впливом на культуру, політику, екологію ознаменувався науковими дискусіями стосовно численних ризиків техногенної цивілізації. Так же гучно пролунало застереження про занепад і деградацію західно-європейської культури, яка для ідеологів високої культури повинна була зайняти провідне місце в світовому поширенні західних ідей та стилю життя. **Мета** статті – проаналізувати концепції кризи європейської культури та розкрити ролі та специфіку функціонування культури в умовах її розділення на масову та елітарну, визначити залежність процесів індивідуалізації та інтелектуалізації від технологічного рівня культури. Так **об'єктом** даної статті виступають концепції кризи європейської культури, представлені О.Шпенглером, М.Я.Данилевським, А.Вебером, П.Сорокіним, С.Хантінгтоном, Й.Хейзінга, Х.Ортега-і-Гассетом. **Предметом** статті виступають особливі характеристики, за допомогою яких в даних концепціях позначається кризовий стан європейської культури в умовах технологізації та масовізації культури ХХст.

Злам в функціонуванні суспільства традиційного типу під час швидкої індустріалізації актуалізував дискусії стосовно кризи інститутів суспільства. Власне аналіз етапів розвитку цивілізації носив фазовий еволюційний характер, так як скажімо у К.Маркса капіталізм як пережиток минулих експуаційних економічних та соціальних відносин повинен змінитися новою революційною формацією пролетаризмом. Для О.Конта теологічна та метафізична стадії людського розвитку змінюються третьою стадією вищого порядку – позитивною, власне ідеалом Просвітництва - пануванням людського розуму, перевагою наукового знання, яке здатне звільняти людську свідомість від релігійних обмежень пізнання. Так чи інакше класична соціологія переважно замикалася на структурації фаз людського розвитку, таких, які є визначені та описані в термінах минулих, дещо статичних типів суспільств. При цьому перехідний період суспільних трансформацій індустріального суспільства був досить швидкий для фіксації його динамічних та структурних ознак. Так мова про кризу суспільних інститутів індустріального капіталістичного суспільства обумовлювалася зокрема порушенням логіки історичного процесу, що визначило проблемність даних концепцій в поясненні нового функціонального стану культури.

Для Освальда Шпенглера походження культур носить органічний та циклічний характер, таким чином кожна культура приречена проходити шлях від свого становлення до смерті, коли вичерпується її потенціал, при цьому поступаючись місцем новій суттєво іншій культурі. Ті можливості, які відкриває перед сучасною людиною західна культура з одного боку дозволяють самореалізовуватися в соціумі, з іншого – в сучасній європейській культурі постає безліч конфліктів на історичному ґрунті [8]. Історія в свою чергу, за Шпенглером, носить випадковий характер, вона визначається скоріше відносинами боротьби, обміну ідеями, домінування між різними культурами. Відділення людства від природи, яке стає можливим в умовах потужної індустріалізації, а потім і технологізації культурних каналів, як для О.Шпенглера, так і для мислителів Франкфуртської школи стає передвісником кризи, яка ставить людину на шлях рабства та маніпулювання, визначення пріоритету матеріальної сторони життя над іншою – духовною, втратою критичного мислення, яке не можливо в умовах тотального панування знеособленої робочої маси. «Образ сучасного чарівника – робітник, який стоїть коло розподільчого щита з його вимикачами і надписами і за допомогою цього щита простим рухом руки викликає до існування колосальні дії, не маючи про їх сутність ні малого розуміння, - є символ людської техніки взагалі. [8, с.529]. Цінність

людини в новому суспільстві за О.Шпенглером визначається її залученням в умови праці в такій репресивній індустріальній системі. Так культура замикається в цих умовах матеріальної, технологічної реальності де вона втрачає свою автономність та самоцінність. Техніка з точки зору О.Шпенглера носить дещо містичний характер, адже її вплив на європейський дух залишає лише розруху та занепад високої культури, ставлячи людину в статус безвольного раба від тих фінансових та ринкових відносин, які диктують шлях культурних процесів. Така позиція ймовірно визначається «білими плямами» в теоретичному осмисленні соціальних, культурних, економічних та політичних аспектів науково-технічної революції, неможливістю спрогнозувати глобальні наслідки розвитку техногенної цивілізації.

Німецькі теоретики говорили про крах культури загалом, адже, якщо європейська культура є символом революційності та прогресу для всього іншого світу (значно відсталого від провідних держав в економічному плані та чужих для демократичного режиму), то її знецінення та втрата гегемонії означало неможливість відродити істинний дух культури. Визнаючи вплив інших східних культур (традиційних у розумінні Макса Вебера, тобто тих, які не слідують процесу раціоналізації) апологети високої культури, певним чином позначали неможливість повтору західного сценарію розвитку культури, яка б носила той сакральний вимір аристократизму, була рушієм інтелектуалізації та індивідуалізації історичного прогресу. Так Альфред Вебер вказує на численні протиріччя всередині західної цивілізації, які означали конфронтацію різних класів, власне ту прірву в культурі, яка не дозволяла профаності очолювати культурний прогрес. Тобто говорячи про кризу культури, сторонники даної позиції позначали скоріше кризу певного типу культури – аристократичної, яка в силу нового індустріального ладу вимушена була не тільки контактувати з «низькою» культурою – масовою (зокрема і народною, хоча вони не тотожні), тим самим відкриваючи нові умови для мобільності з масових прошарків, але і вступати в дещо нерівноправну боротьбу за доступ до аудиторії та вплив на ідеологічному рівні.

Так кризова ситуація занепаду аристократичної культури для А.Вебера передбачає втрату протиставлення між інтелектуально розвиненою елітою та неосвіченими народними масами породжуючи усереднену особистість, яка ніби піднімається до загального рівня культури, але не здатна досягти висот національної духовної культури, приводячи в апатію політичну та культурну сфери, втрачаючи здатність очолювати прогрес європейського духу. Зміна впливу європейської культури на світову історію передбачала вибух емансипістських масових рухів, які похитнули урівноваженість сил, які в свою чергу втілювалися в ідеї гуманності, привнесеної якраз західним суспільством [1, с.284]. Через поширення та розвиток промисловості та капіталістичних відносин відбувається поширення ідеології, яка вступає в певний синтез із самобутністю даної «маленької» культури, при цьому залишаючи лаг в сфері духовного життя народів і континентів. Звільняючись від свого колоніального минулого, відстоюючи власну національну ідентичність та самобутність інші народи в силу нових економічних, політичних та культурних можливостей прагнуть звільнитись від ідеології заходу. Так А.Вебер зазначає: «...духовні засади суспільного життя у всьому різноманітті їх проявів повсюдно поступово домінують над механістичним матеріалізмом і прагнучим до всезагальної уніфікації техніцизмом сучасної європейської культури» [1, с.290]. Так рух прогресу культури та цивілізації у А.Вебера означає перехід від централізації (впливу аристократичного національного духу на світову розстановку культурних та ідеологічних впливів) до децентралізації європейської культури, коли розвиток культурних форм відбувається на базі досягнутого західною цивілізацією ринкового індустріалізму, потужного технологічного розвитку, але й з привнесенням менталітету інших в минулому відсталих народів.

Діагноз культурного стану сучасного суспільства для Пітіріма Сорокіна видавався досить похмурим, адже європейська культура в стані духовної кризи акумулює негативні тенденції втрати демократії, культурного зубожіння, посилення збройних зіткнень. Занепад чуттєвої культури та прихід ідеаціональної патологічно впливає на все суспільство. Європейська культура для П.Сорокіна являється цілісною в першу чергу завдяки спільності цінності, як головного компоненту. В Середньовіччі Бог являв собою центр ідеаційної

культури, інтегруючи всі інші компоненти культури навколо себе. На зміну ідеаційній культурі нова чуттєва втілює принцип раціональності на основі твердження про можливість пізнання оточуючого світу переважно завдяки чуттєвим способом. Так для П.Сорокіна становлення нового типу культури відбувається на уламках старої системи цінностей, яка поступається своїм панівним місцем новому фундаментальному принципу тим самим створюючи певний ціннісно-ідейний вакуум. Криза чуттєвої культури яка охопила всю західну культуру породила багато конфліктів в тому числі між політичними системами, тим самим П.Сорокін виявив досить важку конфлікту ситуацію суспільства ХХст., яке перебувало в стані перманентних вибухів як тоталітаризму так і демократії, переживаючи крах своїх ідеологій. Однак такі деструктивні для культури наслідки на думку П.Сорокіна, не означають її остаточного занепаду, адже криза це певною мірою етап тих трансформацій, які сприяють становленню нового принципу культури, її нових форм, що виключає абсолютизацію світової культури як уніфікованої системи.

П.Сорокін говорить про зв'язок між типом культури та характером відповідного їй мистецтва. Ті основні принципи («домінуюча надсистема культури» [5, с.438], які закладені в ідеаціональній, чуттєвій та ідеалістичній культурах, переживають таку ж саму кризу і в мистецькій сфері. Ідеалістична культура, яка постає на місці ідеаціональної та чуттєвої являється еклектичною вона поєднує їхні ідеали, символізм та раціональність при цьому втрачаючи інтегруючу цінність, яка формувала дух минулих епох [5, с.436]. В індустріальному суспільстві культура втрачає чітко окреслені межі, проникаючи у повсякденне життя людей. Сучасні культура стає все більш ринковою, візуальною, схильною до гігантизму та пафосу. Професійне коло еліти, яка була допущена як матеріально, так і суто завдяки своїм духовно-освітнім можливостям до предметів культури втрачає своє виняткове право на оцінку та осмислення шедеврів. Сучасні маси не тільки отримують витвір мистецтва у себе в повсякденному інтер'єрі, але й виступають тим орієнтиром, який вносить культурні цінності у відносини конкуренції та ринкового попиту. На думку П.Сорокіна визначна риса сучасної західної культури в її багатоманітності стилів, необмеженості єдиним ціннісним принципом, що передбачає її доступність для будь-якого смаку та кола людей. Потенціал сучасної культури сприяє розвитку людини. Однак, як вважає Сорокін, інший аспект чуттєвої культури – гедонізм та прагнення видовищності втрачає свою інтегруючу ціннісну сутність, формуючи культуру поверхову та ілюзорну [5,с.449]. Знецінення культури як високодуховної сфери, яка продукує цінності та мораль цивілізації є наслідком її редукції до товарної форми, переважанням матеріалізації над духовним розвитком. Пошук нових ідей призводить культурне виробництво до сфери патології як джерела творчості. Беззмістовність та хаотичність витісняють ціннісну уніфікованість, адже так стає можливим залучення мас до споживання продуктів культури, які є розшифрованими та стандартизованими під середній зразок масової публіки. Сорокін, так само як і «франкфуртці», зазначає, що ті технічні можливості, які з'являються перед автором в індустріальному суспільстві могли б слугувати вищому рівню втілення ідей в культурі, але натомість вони поступаються місцем кількісному тиражуванню, яке не залишає місце в цій конкуренції для прогресу духовності та цінностей соціального та культурного життя.

Семюел Хантінгтон розглядав розвиток сучасної культури через призму протистояння найбільш впливових цивілізацій ісламської та західної християнської. Лінія розлому, які протиставляють світогляд (більшою мірою релігійний), пошук ідентичності які постають в умовах нових взаємовідносин, коли на зміну імперіалізму, який чітко поділяв сфери впливу економічної та політичної ваги набирають в минулому відсталі цивілізації [6]. Різниця культур та релігій між різними типами цивілізації перешкоджає компромісу, якого можна досягти поєднуючи моделі економічного, політичного розвитку Заходу з особливостями світосприйняття незахідних цивілізацій. Як зазначає С.Хантінгтон, найбільш визначні ідеології та політичні режими, породженні Заходом втрачають свій вплив на відміну від релігійного фундаменталізму, ставлячи на перше місце культурні протиріччя цих цивілізацій. Рух в напрямку модернізації для незахідних суспільств просувається з неприйняттям

західної системи цінностей, з відмовою вестернізації, як невідповідної релігійним і культурним зразкам даної цивілізації.

Конфлікт інтересів між Заходом та східним світом на прикладі Росії ще два сторіччя тому підмітив відомий російський дослідник М.Данилевський. Розвиток культур, за М.Данилевським залежить від поєднання різних факторів, коли наявні сприятливі умови для обміну та формування сфери релігії, культури, політики та економіки. В період занепаду певного культурно-історичного типу в нього залишається певний культурний запас, резерв, який може відкрити нові можливості для відновлення свого релігійного, культурного, політичного потенціалу, власне відновлення тієї самобутності, яка не може бути заміщена або запозичена від іншої культури [2]. Культурно-історичні типи М.Данилевського були визначними в формуванні історичного прогресу, тим самим визначаючи, що аналіз суб'єкту цивілізаційного прогресу повинен мати пріоритет над дослідженням його фаз. Розвиток культури цивілізації передбачає стадії її становлення та занепаду, коли подолання культурної ізоляції, тобто обмін між народами сприяє подальшому розвитку, а з іншої сторони втрата своєї ідентичності приводить до наслідування та культурної, політичної, релігійної та економічної немічності. Так Данилевський говорить про суттєву різницю між інтересами Європи та Росії, їх протиставлення як принципово відмінних культурно-історичних типів. Для того, щоб Росія повністю відкрила свій культурний запас, вона повинна відмовитися від наслідування західних ідей. Підйом національного духу, для Росії полягає у відновленні своєї самобутності, боротьбі проти наслідування європейських ідей та культури, яка переважала над національною для значної частини тодішньої інтелігенції.

Нідерландський філософ та історик Йохан Хейзінга говорячи про кризу ХХст. в європейській культурі зазначає її немінучість, її відмінність від минулих історичних та культурних зламів, що носили революційний характер для прогресу людського духу. Сьогоднішня культура стоїть на уламках минулої високої культури, тим самим Й.Хейзінга дає зрозуміти, що незважаючи на сподівання розвиток культури не обов'язково йде в напрямку прогресу, її деградація, скатування до примітивізму – сьогоднішній стан європейської цивілізації. Здавалося б технологічний прогрес повинен сприяти процесу інтелектуалізації суспільства, закріплення високого еталону культурних зразків, однак як і більшість теоретиків Й.Хейзінга бачить в техніці інструмент влади та насилля. Наука, як і техніка, яка позбавлена морального виміру нездатна слугувати високим цілям. Визначна риса нової епохи – це відмова від вищої істини перед обличчям земних потягів, знецінення критичного потенціалу пізнання. Таким шляхом культура втрачає свій раціональний та інтелектуальний аспекти. На цьому ґрунті на думку Хейзінги і визрівають різні радикально спрямовані націоналістичні рухи. Заміщення релігії новою філософією дає підстави для визначення відносності загальноприйнятих цінностей, що в економічно та технологічно потужному суспільстві отримує виправдання тому політичному режиму, який незважаючи на неприйнятні засоби досягає мети. Як говорить Хейзінга, осуд та критика можливі скоріше на адресу іншої держави або політичної сили. Виправданням насилля в суспільстві слугують дисципліна та порядок, які в будденій свідомості перекривають незгоду з несправедливістю та жорстокістю. Популізм дозволяє нейтралізувати ті вибухові настрої широких мас, які в минулому провокували революції. Діагноз європейської культури ХХст. для Й.Хейзінги полягав у її «варваризації» не зважаючи на здобутки техніки та науки, перемозі низької культури, відродження якої, на його думку, не можливо лише завдяки відновленню минулого співвідношення між масами та елітою [7]. Слідуючи за Ортегою-і-Гассетом Йохан Хейзінга сверджує, що елітизм визначається в першу чергу духовним рівнем, а не місцем в соціальній структурі. Сьогоднішні аспекти культури полягають в знеціненні традицій та моралі, занепадом критичного судження та індивідуалізму перед обличчям загальносуспільної вигоди. Досягнення засобів масової комунікації парадоксальним чином супроводжуються непорозуміннями та антагонізмами. Розвиток культури не можливий на думку Й.Хейзінги за заданим планом, завжди можливе втручання в історичний процес непередбачуваних ймовірнісних факторів, що заперечує його циклічний характер. Відродження європейського духу не можливе на базі лише економічної та технологічної потужності сучасного

суспільства, тому Хейзінга говорить про необхідність катарсису індивідуального духу, який звільнив би сучасну людину від влади інстинктів та ціннісного релятивізму [7].

З позицій іспанського філософа *Хосе Ортеги-і-Гассета* кризовий стан культури обумовлюється «атрофією духовних сил» [3, с.60]. Розкриття можливостей для геніальних особистостей визначається відносинами між елітою та масами, які з одного боку забезпечують підтримку інтелектуальному прошарку, а з іншого – прагнуть розвиватися до високої планки елітарної культури. Маса для Ортеги-і-Гассета – це нічим не примітна більшість, яка зустрічається і у досить високих колах суспільства, що свідчить про динамічність зв'язків мас та обраної меншості [4, с.78]. Натомість еліта – це обдаровані та неординарні особистості, які надають приклад масі, показують шлях до самовдосконалення. Маса, котрі довгий час стояли осторонь суспільної влади вносять свою некомпетентність та обмеженість і у сферу політики та культури. Нове мистецтво на думку іспанського мислителя є непопулярним через те, що воно не є народним [4, с.217]. Це мистецтво ніби розділяє суспільство на дві сторони: інтелектуальна меншість (яка здатна розуміти та естетично сприймати) виділяє себе з поміж сірої маси та протистоїть їй. Проблема тут полягає не у вподобаннях, а у відсутності можливості зрозуміти мистецтво, чуже для буденного існування і масового світогляду. Висока культура, яка апелює до еліти викликає роздратованість у неосвіченої більшості. Як стверджує Ортега-і-Гассет, твір, котрий не подобається, але є зрозумілим викликає у індивіда почуття зверхності над ним. Але у випадку масової публіки – мистецтво не подобається, але причина криється у його складності, в тому, що інтелектуальний і духовний рівень масової публіки недостатній для розуміння професійного твору, а це в свою чергу породжує відчуття власної неповноцінності та ненависті до такої культури. Х.Ортега-і-Гассет говорить про два несумісних апарати сприйняття. Перший сприймає безпосередню реальність (мистецтво, орієнтоване на маси, має справу з відображенням життєвих ситуацій, словом, все те, що зустрічає емоційне переживання, співчуття і є атрибутом повсякдення). В другому випадку мова йде про здатність художнього та естетичного сприйняття, яке досягається засобом відсторонення та відходу на емоційну дистанцію, котра дозволить оцінити та об'єктивно пізнати твори культури. Ознака новітніх тенденцій мистецтва – це його дегуманізація, яка відкидає копіювання натури та прагне створити ілюзію, котра тим не менш має смисл. Зображення явищ дійсності у зовсім іншій оболонці означає неможливість їхньої буденної та традиційної інтерпретації. Тим самим відбувається роз'єднання елітарного сприйняття з масовим, яке носить характер споживання спрощених та розшифрованих продуктів культури. Згідно Х.Ортери-і-Гассета, художнє та естетичне сприйняття відкидає бачення високої культури як підпорядкованої складової реального життя людей, вона відкидає емоціональність перед раціональним спогляданням [4].

Висновки. 1. Теоретичне осмислення кризи західної культури більшою мірою визначалося занепокоєнням провідних європейських мислителів втратою її місіонерської ролі для всього іншого світу. Теоретики кризи культури констатували скоріше занепад не самої культури, а одного з її типів – аристократичної. Масова культура перестає бути замкненим колом інтелектуалів та мистецьких професіоналів, знецінюється роль інтерпретації творів культури, яку виконувала обрана меншість. 2. Сьогоднішня суть культури тлумачиться в термінах індустрії культури, споживання, продуктів культури. 3. Реальна загроза функціонуванню аристократичної культури криється не тільки в її редукції до потреб маси, але і в загрозі визрівання тоталітаризму та нацизму в умовах кризи цінностей та традицій.

Література

- 1.Вебер А. Германия и кризис европейской культуры / А.Вебер.// Культурология XX век: Антология. – М.: Лики культуры, 1995. -703с.
- 2.Данилевский Н. Россия и Европа./Н.Данилевский.- М.:Наука,1991.- 260с.;
- 3.Ортега-и-Гассет Х. Бесхребетная Испания/Х. Ортега-и-Гассет– М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 269с.

4. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс/ Х. Ортега-и-Гассет – М.: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2007. – 269 с.
5. Сорокин П.А. Социальная и культурная динамика/П.Сорокин //Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. — М.: Политиздат, 1992.- 543с.
6. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций/ С.Хантингтон – М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. – 603 с.
7. Хейзинга Й. Homo ludens. В тени завтрашнего дня/ Й.Хейзинга.- М.:Наука, 1992. – 326с.;
8. Шпенглер О. Закат Европы / О.Шпенглер. -М.: Мысль, 1993.- 667с.

УДК 316.77

Наумова М.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, кандидат соціологічних наук, доцент, докторант

НОВІ МЕДІА ТА ТРАДИЦІЙНІ ЗМІ: МОДЕЛІ СПІВІСНУВАННЯ

Технологічна революція останнього десятиліття утілилася в інтеграції різних способів комунікації в інтерактивні інформаційні мережі. Об'єднання у одній системі текстів, зображень і звуків в глобальній мережі і в умовах відкритого і недорогого доступу, фундаментально змінює характер соціальних комунікацій. Авторка робить спробу дослідити майбутнє традиційних ЗМК – преси, радіо, телебачення за умов експансії нових цифрових медіа.

Ключові слова: соціальна комунікація, нові медіа, засоби масової комунікації, нові комунікаційні технології, Інтернет.

Технологическая революция последнего десятилетия воплотилась в интеграции разных способов коммуникации в интерактивные информационные сети. Интеграция в одной системе текстов, изображений и звуков, в глобальной сети и в условиях открытого и недорогого доступа, фундаментально изменяет характер социальных коммуникации. Автор делает попытку исследовать будущее традиционных ЗМК – прессы, радио, телевидения, -- в условиях экспансии новых цифровых медиа.

Ключевые слова: социальная коммуникация, новые медиа, средства массовой коммуникации, новые коммуникационные технологии, Интернет.

Technological revolution of the last decade was incarnated in integration of different methods of communication in interactive networks. Association in one system the texts, images and sounds, in a global network and in the conditions of the opened and inexpensive access, fundamentally changes character of social communication. An author gives it a shot to probe the future of traditional mass media – presses, radio, television -- at the terms of expansion of new digital medias.

Key words: social communication, new media, mass media, new communicative technologies, Internet.

Актуальність теми. У масштабах всього людства продовжується розвиток нової комунікативної системи (нових медіа), які розглядають найчастіше як союз інтерактивних комунікативних технологій і цифрових засобів трансляції, в яких головним посередником стає мережа Інтернет. Цей процес виступає як основа зміни умов взаємодії, тобто це не просто технічний або технологічний, але і соціокультурний процес. Тому нові медіа потрапили у фокус соціологічних досліджень і сьогодні аналізується в концепціях трансформації сучасного суспільства як один з ключових чинників. Як стверджує М. Маклюен, комунікативна революція ХХ в. забезпечила аудіовізуальній культурі історичний реванш над письмовим дискурсом. Благородний алфавітний порядок спочатку в кінофільмах і радіомовленні, потім в телебаченні поступився місцем чуттєвій, нерелективній комунікації. Технологічна трансформація не менших масштабів відбулася на рубежі століть. Вона утілюється в інтеграції різних способів комунікації в інтерактивні інформаційні мережі.